

UDZIAŁ UCZNIÓW ZE SPECJALNYMI POTRZEBAMI EDUKACYJNYMI I/LUB NIEPEŁNOSPRAWNYCH W KSZTAŁCENIU I SZKOLENIU ZAWODOWYM

ZAŁOŻENIA POLITYKI

Kontekst polityki

Dane międzynarodowe pokazują, iż osoby niepełnosprawne i ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi (SPE) nadal są wykluczane w sposób nieproporcjonalny z rynku pracy. Strategia Rady Unii Europejskiej w zakresie Kształcenia i Szkolenia 2020 (ET 2020) zaprasza kraje europejskie do wprowadzania reform polityki, które usprawnią wyniki edukacyjne, kładąc szczególny nacisk na kształcenie i szkolenie zawodowe (KSZ) celem zwiększenia stopy zatrudnienia niedawnych absolwentów oraz poprawy wskaźnika ukończenia szkoły średniej.

KSZ powinno:

- być rzetelne i efektywne
- uwzględniać wszystkie grupy ludności; oraz
- odznaczać się wysoką jakością, szczególnie w odniesieniu do włączenia społecznego.

Kraje członkowskie Europejskiej Agencji na rzecz Rozwoju Edukacji Specjalnej i Włączającej uznały KSZ za kluczową kwestię na poziomie europejskim. Jest to zgodne ze Strategią lizbońską, przyjętą przez Ministrów Edukacji Unii Europejskiej w 2000 r. oraz z ET 2020.

W latach 2010 – 2012 Agencja przeanalizowała polityki i praktyki KSZ w 26 krajach z perspektywy uczniów ze SPE i/lub niepełnosprawnych. Analiza koncentrowała się na tym, „co działa” w KSZ w przypadku uczniów ze SPE i/lub uczniów niepełnosprawnych, „dlaczego to działa” oraz „jak to działa”.

Wnioski z projektu

Główne wnioski z analizy przeprowadzonej przez Agencję przedstawiono poniżej:

- Projekt określił wiele czynników sukcesu – „co działa” – w KSZ w przypadku uczniów ze SPE i/lub niepełnosprawnych.
- Późniejsza analiza ujawniła duży stopień spójności pomiędzy różnymi krajami, w których czynniki sukcesu często pojawiają się razem w udanych przykładach

praktyki. Określone połączenia pokazują „dlaczego to działa”, natomiast wspólny wpływ czynników sukcesu pomaga wyjaśnić „jak to działa”.

- Czynniki sukcesu zgrupowano w cztery tak zwane „wzorce udanej praktyki”. Wzorce te są wzajemnie połączone i wzajemnie się wspierają, zatem każda próba usprawnienia działania systemu KSZ musi kłaść jednakowy nacisk na wszystkie cztery wzorce.
- Dobra i skuteczna praktyka dla uczniów ze SPE i/lub niepełnosprawnych w ramach KSZ oraz przy przejściu do zatrudnienia jest dobrą praktyką dla WSZYSTKICH uczniów.
- KSZ można usprawnić i robi się to w praktyce. Jest to widoczne w analizie projektu, opartej na 28 przykładach w 26 krajach, reprezentujących pełne spektrum podejść do KSZ w Europie.
- Udana praktyka wymaga zaangażowania wszystkich interesariuszy z dziedziny KSZ.

Zalecenia

W oparciu o własną analizę Agencja opracowała zalecenia dotyczące „czterech wzorców udanej praktyki”, które mogą poprawić skuteczność systemu kształcenia i szkolenia zawodowego oraz przejście uczniów ze SPE i/lub niepełnosprawnych do zatrudnienia.

Wzorce te skupiają się na perspektywach oraz rolach kluczowych interesariuszy w ramach KSZ – mianowicie dyrektorów szkół/kierowników organizacji KSZ („wzorzec zarządzania”); nauczycieli/trenerów/personelu wspierającego („wzorzec kształcenia i szkolenia zawodowego”); uczniów („wzorzec uczniów”); oraz obecnych i przyszłych pracodawców/przedstawicieli rynku pracy („wzorzec rynku pracy”).

Ogólne zalecenia polityki wynikające z tej analizy są następujące:

- *Cztery wzorce zachodzą na siebie i wzajemnie się wspierają. Dlatego polityka winna położyć jednakowy nacisk na wszystkie cztery wzorce celem uzyskania poprawy w ramach dowolnego systemu KSZ.*
- *Wszystkie czynniki sukcesu są wzajemnie powiązane i nie można ich rozważać w odosobnieniu, ponieważ mogłoby to doprowadzić do niepożądanych skutków ubocznych. Celem wykrycia wszystkich zmian, zarówno pożądaných, jak i niepożądanych, polityka powinna ustanowić oraz stale monitorować odpowiednie wskaźniki w ramach całego systemu KSZ.*

Konkretne zalecenia polityki

Zalecenia projektu odnoszą się jednocześnie do wielu krajów, tzn. nie skupiają się na indywidualnej sytuacji KSZ jednego kraju. Poniższe konkretne zalecenia polityki dla KSZ, sformułowane na podstawie czterech zidentyfikowanych wzorców, dotyczą wielu krajów biorących udział. Jednakże konieczna jest dalsza faza wyników projektu dla zaleceń dostosowanych do indywidualnych wymogów krajów w odniesieniu do KSZ.

Wzorzec zarządzania

Decydenci powinni:

- Określić ramy prawne oraz porozumienie pomiędzy wszystkimi zaangażowanymi usługami: sektorem kształcenia, zatrudnienia oraz władzami lokalnymi. To umożliwi szkołom rozwój struktur partnerskich i powiązań z firmami lokalnymi z myślą o szkoleniu praktycznym i/lub zatrudnieniu po zakończeniu edukacji.
- Promować efektywne prowadzenie szkół poprzez zapewnienie im odpowiedniego wsparcia w rozwoju polityki włączającej, w której różnice pomiędzy uczniami uważa się za „normalną” część kultury edukacyjnej.
- Umożliwić szkołom wdrożenie podejścia pracy zespołowej, łącznie z utworzeniem wielodyscyplinarnych zespołów o jasnych rolach.
- Zapewnienie jasnych, spójnych ścieżek szkoleniowych dla personelu szkół celem rozwijania wiedzy i doświadczenia potrzebnych do współpracy z wewnętrznymi i zewnętrznymi usługami wspierającymi.

Wzorzec kształcenia i szkolenia zawodowego

Decydenci powinni:

- Promować i zapewniać podejście, w którym metody pedagogiczne, materiały, metody oceny oraz cele są dostosowane do indywidualnych potrzeb.
- Umożliwić szkołom ochronę podejścia skupionego na uczniu w odniesieniu do planowania, określania celów oraz tworzenia programu nauczania do wykorzystania w procesie nauczania.
- Ustanowić ramy pozwalające szkołom tworzyć indywidualne procesy nauczania przy użyciu elastycznego podejścia, które umożliwi rozwój oraz wdrożenie indywidualnych planów nauczania, edukacji, szkoleń oraz przejścia z systemu szkolnictwa do zatrudnienia.
- Zapewnić systemy monitorowania, sprawdzające efektywność środków podjętych przez szkoły. To pomoże szkołom skupić się na rozwoju i wdrażaniu

efektywnych środków edukacyjnych, które będą zapobiegać zjawisku porzucania nauki lub jej zmniejszaniu, oraz na znalezieniu nowych alternatyw edukacyjnych dla niezaangażowanych uczniów.

- Dopilnować, aby wszystkie programy i kursy KSZ podlegały stałej rewizji celem dostosowania umiejętności uczniów do wymogów rynku pracy.

Wzorzec uczniów

Decydenci powinni:

- Wspierać i monitorować polityki edukacyjne celem dopilnowania, aby szkoły skupiały się na możliwościach uczniów.
- Zapewnić możliwości wstępnego i stałego szkolenia dla personelu, aby nauczyciele mogli umieścić zdolności uczniów w centrum postaw edukacyjnych oraz dostrzec możliwości zamiast wyzwań. Nauczyciele powinni sprawić, aby uczniowie czuli się pewniej i byli bardziej asertywni.
- Dopilnować, aby szkoły szanowały pragnienia i oczekiwania uczniów we wszystkich fazach procesu przejścia.

Wzorzec rynku pracy

Decydenci powinni:

- Zapewnić jasne środki na poziomie polityki w taki sposób, aby szkoły mogły ustanowić i utrzymać prężne powiązania z lokalnymi pracodawcami.
- Zapewnić odpowiednie wsparcie dla uczniów oraz pracodawców celem wsparcia fazy przejścia z edukacji do zatrudnienia. Ponadto celem utrzymania przejścia do otwartego rynku pracy kompetentny personel musi zapewnić dalsze działania przez czas niezbędny do zaspokojenia potrzeb młodych absolwentów i pracodawców.

Więcej informacji, łącznie z przewodnikiem zatytułowanym *20 Kluczowych czynników udanego kształcenia i szkolenia zawodowego*, można znaleźć na stronie internetowej projektu KSZ: <http://www.european-agency.org/agency-projects/vocational-education-and-training>

PL

<http://www.european-agency.org/disclaimer>